

STRATEGII DE ÎNVĂȚARE PENTRU FORMAREA/DEZVOLTAREA DEPRINDERILOR DE LUCRU INDEPENDENT ALE STUDENȚILOR

*Olga Vovnenciuc, doctorandă
Universitatea de Stat din Tiraspol*

Abstract: *The present article deals with the topics of the classification of learning strategies and their use in the training/developing of the students' skills of independent work. Ways of using the strategies, obstacles and conditions for maintaining the new strategy were presented. The article revealed the importance of learning strategies in student academic performance.*

Keywords: *Learning, learning strategies, independent work skills, performance, metacognition.*

Scopul instituțiilor de învățământ este de a forma persoane capabile de a acționa adecvat în situații diverse. În accepția ei cea mai largă, *învățarea* reprezintă dobândirea de către subiect a unei experiențe în sfera comportamentului, a unei noi forme de comportament, ca urmare a repetării situațiilor sau exersării. Din perspectiva didactică, *învățarea* este procesul de asimilare a cunoștințelor, de formare a priceperilor și deprinderilor, de formare/dezvoltare a competențelor [1].

Elementul de bază al triadei predare-învățare-evaluare îl constituie în universitate *învățarea*. Drept consecință, procesul de formare trebuie centrat pe student. *Învățarea* nu presupune doar transmiterea de informații transformate ulterior în cunoștințe, ea este un proces amplu care produce modificări în comportamentul studentului. Pentru *învățarea* eficientă trebuie formate deprinderi de *învățare*, iar *învățarea* în profunzime se produce atunci când studentul lucrează independent. La *învățarea* eficientă contează mai mult nu ceea ce se *învăță*, ci CUM se *învăță*. De aceea un rol important îl au strategiile de *învățare*, care, fiind aplicate corect, formează/dezvoltă deprinderi de lucru independent ale studenților (LIS).

Abordarea conceptuală a strategiilor, metodelor, tehnicilor și procedeelelor pe care un student le utilizează în activitatea sa de *învățare* independentă este pe cât de complexă, pe atât de dificil de sintetizat [2].

Strategia didactică reprezintă o linie de orientare pe termen lung privind organizarea educației, un ansamblu complex de metode, tehnici, mijloace de *învățământ*, forme de organizare a activității, pe baza cărora profesorul elaborează un proiect de lucru cu elevii, în vederea realizării eficiente a *învățării*.

În ciuda varietății de strategii, anumite *caracteristici* sunt comune tuturor:

1. strategiile sunt acțiuni utilizate pentru atingerea obiectivelor particulare;
2. strategiile pot fi selectate și aplicate flexibil, ele implică abilități cognitive și voință motivațională;
3. strategiile sunt deseori tactici asistate social pentru rezolvarea problemelor și devin independente mai ales când sunt legate de sarcini de *învățare* academice.

Strategiile de învățare sunt instrumente cognitive folosite pentru organizarea sistematică a procesului gândirii asociate cu cunoștințe și abilități achiziționate. Strategiile de învățare trebuie văzute ca resurse intelectuale, care oferă celui care învață posibilitatea să planifice, să organizeze, să monitorizeze, să direcționeze și să reflecteze la învățare [3].

Pentru student strategia de învățare reprezintă modul în care el selectează, dobândește, organizează și integrează noile cunoștințe în propria gândire sau în structurile cognitive proprii [4].

Importanța utilizării strategiilor în învățare este relevată de trei idei de bază:

- Studenții, care au succese academice, sunt acei care utilizează strategii diverse și adecvate situațiilor de învățare.
- Studenții trebuie să-și formeze deprinderi de lucru independent, iar pentru a atinge nivelul de autonomie în învățare, ei trebuie să cunoască și să utilizeze strategii de învățare, respectiv de formare/dezvoltare a deprinderilor de LIS.
- Strategiile de învățare achiziționate, altfel spus deprinderile de lucru, vor fi utile studentului de-a lungul întregii vieți, ceea ce favorizează învățarea continuă, reciclarea sau perfecționarea [5].

Strategiile de învățare utilizate pentru formarea/dezvoltarea deprinderilor de LIS au fost grupate în patru categorii:

- strategii cognitive;
- strategii metacognitive;
- strategii afective;
- strategii de gestiune a resurselor.

În continuare, strategiile pentru dezvoltarea deprinderilor de LIS vor fi prezentate sub formă de tabele.

Strategiile cognitive facilitează procesul de înregistrare, de memorare și reactualizare a informațiilor. Aceste strategii sunt diverse și depind de scopul urmărit. Din cercetările recente se disting cinci tipuri de strategii cognitive: memorare, repetare, organizare, generalizare și discriminare. Activitățile (procedeele, tehnicile) efectuate de către student în cadrul fiecărui tip de strategie sunt prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1. Strategii cognitive

Strategii cognitive	Activități realizate de student (procedee, tehnici)
Memorizare, amintire Repetare Selectare	• Repetarea, recitirea, revizuirea • Crearea de relații, crearea de asociații mentale, de rețele semantice și imagini mentale • Luarea notițelor, scrierea ideilor principale, sublinierea, încadrarea
Elaborare	• Implicarea unei cunoștințe noi, parafraza • Rezumat, sinteză, analogie • Utilizarea cunoștințelor și experiențelor anterioare • Compararea (similitudini, diferențe, opoziții) • Ordinea sau etapele de tratare

	• Legăturile logice dintre concepte, dezvoltarea unei scheme de bază • Legătura dintre cunoștințele noi, cele deja achiziționate și experiențele personale • Legăturile teoretico-practice (aplicații) • Mnemotehnici • Formularea întrebărilor • Exemple
Organizare Transformare, integrare, restructurare	• Metafore, formularea exemplelor • Organizarea informației • Regrupare și clasificare • Căutarea ideilor principale din text • Clasificarea, ierarhizarea ideilor • Scheme sau diagrame • Liste, seturi, clase, grupe • Orar, plan de acțiune • Rețele ierarhice
Generalizare	• Identificarea exemplelor • Invenția exemplelor • Identificarea asemănărilor
Discriminare	• Identificarea contra-exemplor • Invenția contra-exemplor • Identificarea diferențelor

Strategiile metacognitive se referă la comportamentul și raționamentul studentului, care indică că acesta înțelege cum învață, ceea ce determină alegerea corectă a strategiilor. Strategiile metacognitive și, respectiv, activitățile ce corespund aplicării strategiilor sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Strategii metacognitive

Strategii	Activități realizate de student (procedee, tehnici)
Planificare	• Selectarea scopurilor învățării • Elaborarea unui plan de lucru • Pregătirea pentru actualizarea cunoștințelor anterioare • Estimarea dificultăților de conținut ale învățării • Pregătirea programei • Programarea perioadelor de repaus • Anticiparea informațiilor sau a rezultatelor urmate a fi obținute • Determinarea scopurilor

	• Prevederea etapelor de urmat • Estimarea numărului și a tipului de informații necesare • Estimarea nivelului de tratare a informațiilor necesare • Estimarea timpului necesar și repartizarea lui • Estimarea șanselor de reușită
Revizuire Reglare	• Repetiția informațiilor noi • Întoarcerea la lectura textului • Verificarea și confirmarea deducțiilor • Efortul depus în funcție de repartizarea totală a efortului • Reglarea materialului utilizat • Gradele de persistență investite într-o activitate • Decizia luată în funcție de timpul disponibil
Evaluare Control	• Autoevaluarea • Evidențierea clarității și coerenței informației • Estimarea importanței a diferitor elemente ale informației prin intermediul autochestionării • Identificarea tipurilor de activități cognitive active • Luarea în considerație a progresului și rezultatelor • Evaluarea eficacității și calității activităților cognitive • Anticiparea alternativelor posibile și rezultatelor

Majoritatea modelelor de strategii de control sau auto-reglare metacognitivă includ trei tipuri generale de strategii: *planificare, monitorizare și reglare*.

Strategiile afective permit de a controla sentimentele și emoțiile în timpul studiului și creează un climat psihologic favorabil. În tabelul 3 sunt prezentate strategiile afective.

Tabelul 3. Strategii afective

Strategii afective	Activități realizate de student (procedee, tehnici)
Stabilirea și menținerea motivației	• Automotivația și menținerea ei • Formarea <i>eu</i>-lui pozitiv în ceea ce privește competența și eficacitatea • Fixarea de obiective reale • Utilizarea deprinderilor eficiente formate • Referirea la propriile necesități • Cercetarea utilității informației • Identificarea obiectivelor personale de performanță • Crearea unui sistem de recompense

Menținerea concentrației	• Concentrarea și menținerea concentrației la efectuarea unei activități • Organizarea resurselor materiale și a mediului de învățare • Evitarea distractorilor • Crearea unui climat de lucru și de studiu sănătos
Controlul anxietății, gestiunea stresului Stăpânirea sentimentelor și a emoțiilor Controlul impulsivității	• Gestiunea eficientă a timpului • Relaxare • Gestiunea stresului • Tratarea conștientă a sentimentelor negative și a procrastinării • Identificarea și utilizarea tehnicilor de relaxare • Identificarea și utilizarea tehnicilor de reducere a stresului

În categoria *strategiilor afective* se includ: gândirea independentă, dezvoltarea intuiției cu privire la egocentrism, antrenarea înclinației spre corectitudine, curajul intelectual, perseverența, încrederea în acțiune, strategii de a face față anxietății, limitarea competiției, controlul nevoii de a câștiga [6].

Strategiile de gestiune a resurselor se referă la strategiile pe care studenții le folosesc pentru a controla și a gestiona mediul lor înconjurător. Activitățile realizate de student pentru fiecare dintre strategiile de gestiune a resurselor propuse sunt prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4. Strategii de gestiune a resurselor

Strategii de gestiune a resurselor	Activități realizate de student (procedee, tehnici)
Gestiunea resurselor temporale Planificarea și gestiunea timpului	• Gestiunea eficientă a timpului (strategie afectivă) • Elaborarea unui plan de lucru (strategie metacognitivă) • Determinarea orarului de lucru și de studiu • Determinarea planului de lucru și studiu, ținând cont de timp
Organizarea și gestiunea resurselor materiale și a mediului de studiu	• Organizarea resurselor materiale și a mediului de studiu • Identificarea informației și a resurselor disponibile • Gestiunea eficientă și adaptată la necesitățile proprii și la stilul propriu
Strategii pentru identificarea și utilizarea de resurse umane disponibile	• Identificarea resurselor umane • Căutarea soluțiilor în caz de dificultate • Utilizarea sprijinului acordat de resurse umane • Consultarea experților

	• Identificarea resurselor disponibile • Solicitarea ajutorului și sprijinului de la resursele disponibile

Pentru aplicarea strategiilor la învățarea eficientă se propun trei modalități de utilizare:

1. *Învățarea directă*, care constă în a explica esența fiecărei strategii și a propune modalități de utilizare a acestora;
2. *Modelarea cognitivă și metacognitivă*, care constă în explicarea etapelor de planificare și realizare a unei activități, prin evidențierea controlului realizării activității și comunicarea schimbărilor de comportament;
3. Practica ghidată de feed-back, care propune discutarea situațiilor în care aplicarea strategiei este posibilă sau nu [7].

Obstacolele întâlnite de studenți în utilizarea strategiilor de formare/dezvoltare a deprinderilor de LIS sunt:

1. Concurența cu deprinderile deja formate, mai puțin eficiente, dar care sunt bine conturate și interiorizate. Utilizarea unei strategii noi cere efort și antrenament din partea studentului, de aceea deseori se acceptă acele deprinderi care sunt deja formate;
2. A învăța să faci ceva nu motivează întotdeauna când și pentru ce faci;
3. Utilizarea unei strategii noi nu generează automat adaptarea acesteia al un set de situații. Studenții care folosesc la început strategia respectivă au nevoie de cunoștințe și practică de utilizare a strategiei, de informații specifice privind condițiile de aplicare a strategiei pentru diferite discipline și activități de învățare.

Dintre condițiile favorabile de menținere a noii strategii se pot enumera:

1. Succesul imediat la rezolvarea unei varietăți de probleme dificile.
2. Condițiile inițiale de achiziție să fie astfel proiectate, încât raportul câștig/efort să fie optim.
3. Practicarea suficientă a strategiei pentru a putea fi utilizată cu ușurință.
4. Înțelegerea necesității acestor eforturi.
5. Controlul frecvent al performanței [8].

Pentru a utiliza strategiile de învățare este necesar de a cunoaște caracteristicile lor și etapele de implementare în practică. În cadrul cercetării, prezentarea strategiilor de învățare a fost realizată prin intermediul unui ghid, proiectat sub forma unui site. Astfel, vor fi prezentate strategii de învățare care sunt mai frecvent utilizate și necesită antrenament. De exemplu, pe site apar strategii de management al bugetului de timp; de lectură rapidă (PQRST, SPIR etc.); de scriere; de luare a notițelor; mnemotehnici; de antrenare a motivației, concentrației și metacogniției; de control al stresului și anxietății etc.

Utilizarea sistematică, rațională și inteligentă a unora dintre strategiile prezentate, cu adaptări la specificul disciplinei și la câmpul profesionalizării, va conduce în mod cert la un set de valori adăugate, calitative și cantitative.

Se estimează, ca urmare a aplicării strategiilor, metodelor și tehnicilor de studiu, următoarele valori adăugate:

- crește motivația cu 68%;

- crește încrederea în sine cu 70%;
- crește capacitatea de asimilare a informațiilor structurate cu 13–50%;
- crește viteza de lectură cu 12–15%;
- crește rata de înțelegere a cuvintelor de 2,3–6,8 ori;
- se reduce timpul alocat citirii cu 10–15%;
- se reduc erorile de înțelegere cu 32–60%;
- se reduce timpul de regăsire a informațiilor cu 81 %;
- se reduce timpul pentru elaborarea proiectelor de învățare cu 83%;
- se reduce timpul de recapitulare, de revizuire cu 75%;
- se accentuează procesele de învățare cu 23–89%;
- se îmbunătățește calitatea hărții mentale cu 20–60% [2].

Concluzii

Strategiile pot fi învățate, modificate, ceea ce este deosebit de important pentru demersul pedagogic. Spre deosebire de cunoștințele care se achiziționează rapid, deprinderile de lucru independent necesită timp pentru a fi formate, dezvoltate sau corectate, de aceea este necesar de a utiliza strategii de învățare. Timpul utilizat pentru analiza strategiilor de învățare și formarea deprinderilor de învățare eficientă va constitui o adevărată economie de timp. În societatea în care domină „explozia” informațională nu valorează „un cap bine umplut”, ci „un cap bine făcut”. Pentru mai multe detalii privind strategiile de formare/dezvoltare a deprinderilor de LIS poate fi accesat site-ul <https://sites.google.com/site/deprinderidelis/>. Formarea deprinderilor de LIS este condiționată de o serie de factori psihologici (motivația, memoria, concentrarea, metacogniția, stilul de învățare, stresul etc.), de cunoașterea și implementarea adecvată în practică a unor tehnici, metode și strategii de învățare.

BIBLIOGRAFIE ȘI WEBGRAFIE:

1. *Fundamente teoretice ale învățării și învățării autodirijate*. [online]. [citat 01.09.11]. Disponibil pe Internet: <http://www.scribde.com/sociologie/psihologie/FUNDAMENTE-TEORETICE-ALE-INVAT2314171910.php>.
2. NEACȘU I., *Învățarea academică independentă. Ghid metodologic*, București, 2006, 62 p.
3. *Strategii de învățare autodirijată*. [online]. [citat 01.09.11]. Disponibil pe Internet: <http://www.scribde.com/sociologie/psihologie/STRATEGII-DE-INVATARE-AUTODIRI19521102017.php>
4. LUPU I.; NEGARĂ, C. *Profesionalizarea formării inițiale a profesorilor de informatică prin strategii interactive*. Bălți : Presa univ. bălțeană, 2011. 172 p.
5. [L'apprentissage et ses stratégies](http://taouinet.maktooblog.com/237/1%E2%80%99apprentissage-et-ses-strategies/) [online]. [citat 20.01.12]. Disponibil pe Internet: <http://taouinet.maktooblog.com/237/1%E2%80%99apprentissage-et-ses-strategies/>
6. NEGOVAN V. *Autonomia în învățarea academică – fundamente și resurse*. București: Editura Curtea Veche, 2004. 230 p.

7. *Enseigner les stratégies d'apprentissage aux élèves du collégial pour que leur français se porte mieux.* [online]. [citat 01.02.12]. Disponible sur Internet: <http://www.ccdmd.qc.ca/correspo/Corr5-3/Cartier.html>

8. *L'enseignement explicite des stratégies d'apprentissage.* [online]. [citat 01.02.12]. Disponible sur Internet:

http://web2.uqat.ca/profu/textes/enseign/02strategies_enseigner.htm